

FÖRFATTNINGSFRÅGAN

Från många håll har skarp kritik riktats mot den kompromiss i författningsfrågan, som nu synes vara nära i hamn. I detta häfte av Svensk Tidskrift har de mest vägande argumenten i denna kritik utvecklats och sammanfattats av fil. lic. Birger Hagård.

I de principiella synpunkter, som anförts i nämnda artikel, är det allt skäl att instämma. Ändock är det icke möjligt att komma till samma politiska ställningstagande, nämligen att de föreslagna reformerna bör få anstå till dess att författningsfrågan — eventuellt i ett annat politiskt maktläge — längre fram kan få en i principiellt hänseende genomtänkt lösning, som kan beräknas bli gällande på längre sikt.

Ett sådant önskemål avspeglar nämligen mera fromma förhoppningar än faktiska politiska möjligheter. En hastig blick på svensk författningshistoria är i själva verket ägnad att visa att författningsreformer av det slag, som kritikererna önskar, mera tillhör den politiska idévärlden än den krassa verkligheten. Man kan i vår historia, liksom i andra jämförbara län-

der, egentligen bara finna exempel på författningsreformer av två karakteristiska slag. Antingen har en viss politisk maktgrupp framträtt som segrare vid ett politiskt maktskifte och dikterar därefter de nya reglerna. Exempel härpå erbjuder det karolinska enväldet, frihetstidens författning, 1772 års regeringsform, 1789 års förenings- och säkerhetsakt samt 1809 års författning. 1918 års författningsreform ligger i varje fall mycket nära denna typ. Eller också har de stridande politiska maktgrupperna funnit dittillsvarande politiska spelregler så olämpliga att de någorlunda i samförstånd enas om nya. Exempel på detta erbjuder 1866 och 1907—1909 års reformer. I det förra fallet uppstår en författningskonstruktion, som är ett uttryck för de nya makthavarnas intressen och värderingar, en konstruktion, som är avsedd att gälla på längre sikt. I det senare fallet blir det självklart en kompromiss mellan de stridande maktgrupperna, en kompromiss, som domineras av kortsiktiga taktiska överväganden. Ingen maktgrupp — inget parti — vill ju släppa taktiska fördelar, som ett existerande system ger utan motsvarande

uppföringar från motståndarens sida.

Själva reformsituationen inriktar partiernas uppmärksamhet på reformernas verkningar på kort sikt.

Men varför skall då oppositionen acceptera en kompromiss, som bl. a. undergräver möjligheterna till kommunala valrörelser och därmed utsiktarna att fördjupa demokratin på det kommunala planet? Varför inte helt enkelt behålla den nuvarande författningen till dess de politiska förutsättningarna för en bättre lösning föreligger. Svaret är lätt att ge. Det gäller just nu först och främst att rädda den demokratiska maktbalansen i detta land och därmed möjligheterna till en fortsatt demokratisk utveckling överhuvudtaget.

Oppositionen har på denna punkt sitt särskilda ansvar, liksom regeringspartiet har sitt. Ingen kan för tänka socialdemokraterna att de vill fortsätta att regera så länge som möjligt och av all kraft kämpar för att behålla makten. Det är deras solklara demokratiska rätt. Men oppositionen måste hålla för ögonen ett faktum, nämligen att

vår svenska demokrati inte tål en längre tids fortsatt socialdemokratisk regering. Med nuvarande utvecklingstendenser har man därtill att räkna med att en dylik regering efterhand blir en folkfrontsregering med motsvarande radikaliserings av utrikes- och inrikespolitiken.

Kompromissen är inte bra, den är av flera viktiga principiella synpunkter djupt motbjudande! Men den ger åtminstone båda sidor möjlighet att frigöra sig från de irrationella konsekvenserna av tvåkammerssystemet, för att på lika villkor vädja till väljarna med så korta mellanrum, att en rimlig växling vid makten blir möjlig och rentav trolig. Djupast sett ligger detta i båda parter intresse. Man kan också våga hoppas att en av båda parter med motvilja antagen kompromiss kan bana väg för samförståndslösningar under 1970-talet i de många andra centrala författningsspörsmål, som denna gång skjutits åt sidan. I det sammanhanget blir det då aktuellt och naturligt att ompröva den gemensamma valdagen.

OM krig

Kriget är en tung börda, som mänskligheten fått att bära; det är för överskådlig framtid det pris folken måste betala för sin nationella självständighet.

Eli F. Heckscher i Svensk Tidskrift 1917

BOSTADSBRIST, BÖRSFALL, VALUTAKRIS, VISS

ARBETSLÖSHET, HÖGA SKATTER

OCH TRÄNGD EXPORT! - USCH -

DET LÄTER FAKTISKT BÄTTRE

MED STRUKTURRATIONALISERING!

